

Yttrande över SOU 2021:56 Nya regler om utländska föräldraskap och adoption i vissa fall

(Ert dnr Ju2021/02514)

Migrationsverket ställer sig i princip positivt till att frågorna om rättsliga föräldraskap till barn i internationella situationer lagregleras, även om dessa frågor endast i begränsad omfattning berör verket.

Migrationsverket kan emellertid inte tillstyrka utredningens förslag i de delar som rör föräldraskap för barn som tillkommit efter surrogatarrangemang i utlandet. Verket har svårt att se annat än att de föreslagna lagändringarna avseende erkännande och giltighet av föräldraskap respektive adoption vid surrogatarrangemang närmar sig en *de facto*-legalisering, vilken kan förväntas bidra till att främja genomförandet av framtida surrogatarrangemang i utlandet, oaktat att sådana anses otillåtna enligt svensk rätt. Den reglering som utredningen i dessa delar föreslår kan därför befaras försvåra verkets arbete med att identifiera och motverka människohandel.¹ Innan en sådan reglering införs vore det önskvärt att de komplexa frågeställningar om barnets rättigheter och andra skyddsvärda intressen som gränsöverskridande surrogatarrangemang ger upphov till blev mera allsidigt belysta än vad som är fallet i detta betänkande.

Härutöver vill Migrationsverket framföra följande synpunkter.

Det är inte ovanligt att Migrationsverket får frågor kring vilka regler som gäller för att ett barn ska kunna få uppehållstillstånd när en av de tilltänkta föräldrarna eller båda har hemvist i Sverige och vill genomföra surrogatarrangemang utomlands.² Frågorna kan även röra vilka möjligheter ett barn

¹ Enligt 5 § 1 förordningen (2019:502) med instruktion för Migrationsverket ska verket bidra till arbetet mot människohandel och liknande brott. Att kommersiellt surrogatmödraskap kan anses strida mot förbudet mot handel med kvinnor och barn framgår bl.a. av uttalanden i SOU 2016:11 s. 381-384 och i prop. 2017/18:155 s. 40.

² Migrationsverket har även samarbetat med Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd vid framtagandet av det kunskapsstöd om surrogatarrangemang i utlandet som omnämns i utredningen.

har att få en medborgarskapsförklaring för det fall Skatteverket inte kommer att registrera barnet som svensk.

Det är framförallt i de fall där paren inte kan få relationen till barnet registrerad i folkbokföringen som man vänder sig till Migrationsverket. Anledningen till att Skatteverket inte registrerar relationen i folkbokföringen kan vara att de inte godkänner de handlingar som lämnas in eller att det utländska fastställandet av faderskapet eller föräldraskapet inte uppfyller kraven i lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor. De tilltänkta föräldrarna vänder sig då till Migrationsverket för att antingen få en medborgarskapsförklaring eller lämnar in en ansökan om uppehållstillstånd för barnet. Om de tilltänkta föräldrarna inte kan visa att de är barnets rättsliga föräldrar kan det medföra att barnets ansökan avvisas. Det kan innebära att de tilltänkta föräldrarna behöver vistas utomlands tillsammans med barnet under en längre tid i väntan på att exempelvis adoptionen blir klar.

Slutligen noteras att lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn enligt Migrationsverkets bedömning kan förväntas bli tillämplig i fler situationer än vad utredningen förutsett. Mot den bakgrunden bör de ändringar i nämnda lag som föreslås i SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn beaktas även i detta ärende.

Detta yttrande har beslutats av undertecknad generaldirektör efter föredragning av verksjuristen Fredrik Stenhammar. I den slutliga handläggningen har även rättschefen Carl Bexelius deltagit.

Mikael Ribbenvik